

ЯРОСЛАВ

ПЕСИВ

НЬЮ-ЙОРК

1982

ЯРОСЛАВ ЛЕСІВ

МИТЬ

Вірші із в'язниці

Упорядкувала Надія Світлична

THE UKRAINIAN LIBRARY ASSOCIATION

**Закордонне Представництво Української Гельсінської групи
Нью-Йорк
1982**

Серія "ПОРТРЕТИ СУЧАСНИКІВ" No 2

Yaroslav Lesiv

MOMENT

Poems

Complited by Nadia Svitlychna

**External Representation of the Ukrainian
Helsinki Group
Post Office Box 770, Cooper Station
New York, N.Y. 10003**

*Фото Я. ЛЕСІВА, яке він прислав у 1979 р. Святославі
КАРАВАНСЬКОМУ з віршовою присвятою (див. на звороті)*

Дорогому Святославу.

Вісло вісь
на присвяту.

Воїтинну, мій любий Друже,
Велика сила в щирім слові.
Уряд людський одвічно туніть,
За словом Правди і Любові.

Спасибі Вам, мій батьку, брате,
За Ваше тепле, добре слово,
Що серед бчунів в мою хату
Принесло світо-обнову

М. Болетіт
Щорек - 14

Ресет

ВІД УПОРЯДНИКА

Вірші Ярослава ЛЕСІВА — це один з численних струмків, що постійно виникають у різних кінцях України, особливо в неволі. Ці струмки не можуть конкурувати з бурхливими ріками, та й не претендують на таку конкуренцію. Їхня мета — не дати висушити рідного ґрунту на безводну пустелю, бути тією крапелькою, яка колись, може увіллється в дощову хмару. А головне — висловити своє світобачення і цим утвердитися перед страшним тиском бездуховості.

Ярослав ЛЕСІВ — практичне втілення афоризму "Поетом можеш ты не быть, но гражданином быть обязан". Тому й ця збілочка виходить не у видавництві художньої літератури, а в Закордонному Представництві Української Гельсінської групи. У несамовитому світі всезагальної зневіри і збайдужіння Я. ЛЕСІВ шукає можливості протиставити йому свою людську гідність. Звідси його Тагорівська послідовність і віра в добро (див. його вірш "Серце, буди!").

Про громадянську позицію Я. ЛЕСІВА найкраще свідчить така деталь його біографії. Щойно відбувши 6-річне табірно-тюремне ув'язнення за участь у діяльності "Українського Національного Фронту", він стає в поріділий після перших арештів ряд членів Української Гельсінської групи, зголосившись до цього такою заявою:

"Питанню прав людини приділяє увагу багато держав. Одні це роблять щиро, інші — демагогічно. Так чи інакше — жодна тепер країна, жоден уряд, жоден серйозний політичних діяч не може обминути чи бодай не враховувати цієї проблеми.

Проблема прав людини стала тепер всезагальною, вселюдською проблемою. Однак ця проблема чи не найбільше стосується мене. Я ж бо живу в країні, де людська особистість де факто тільки гвинтик у державному механізмі, а її права і обов'язки — схвалювати діяльність партії й уряду та трудитися, не зважаючи навіть на те, чи цей труд забезпечує тобі прожитковий мінімум. А вже найменша спроба стати на захист рідної мови, культури, національних прав і прав людини розцінюється урядом як антиурядова, антидержавна діяльність.

Не можна миритися з тим, що таких талановитих людей, таких визначних патріотів, як Левко ЛУК'ЯНЕНКО,

Євген СВЕРСТЮК, Вячеслав ЧОРНОВІЛ, Ігор КАЛИНЕЦЬ, Іван СВІТЛИЧНИЙ, Микола РУДЕНКО, Олесь БЕРДНИК, Олекса ТИХИЙ, батько та син СІЧКИ, таких доньок народу, як Стефа ШАБАТУРА, Ірина КАЛИНЕЦЬ, Ірина СЕНИК, Оксана ПОПОВИЧ і багато-багато інших ні про що, ні за що хапають, "шиють діло" і запроторюють на довгі роки за ґрати та за колочий дріт.

Я не можу миритися з таким станом речей, який тепер на Україні: русифікація, нищення історичних пам'яток, затирання національних традицій, заборона Греко-Католицької Церкви, гоніння на віруючих, відсутність усяких політичних свобод, національних прав, прав людини, переслідування інакодумаючих, безпрецедентна практика закритих судів, примусова праця в таборах у напівголодному стані, ба навіть утримування українських політв'язнів у віддалених районах держави.

І ще багато інших проблем животрепетних, невідкладних ми маємо розв'язати сьогодні, і було б злочином через страх перед покарою відсторонитися від них та лишити їх своїм дітям.

Я повністю свідомий, які труднощі і перешкоди на нашій дорозі, але іншої дороги не бачу і приєднуюся до людей, яким дорога святість ідеалів свободи і прав людини.

Я вступаю в ряди Української Гельсінської групи, бо свято вірю в правоту цього руху. Мені надзвичайно імпонують демократизм, справедливість і мета: права людини, права народів.

Сьогодні для мене настав час великої потреби, і я їду.

Біографія:

Народився 3 січня 1943 р. в с. Лужках Долинського району на Івано-Франківщині в селянській родині. Дитинство пройшло селянськими святами і буднями в тяжкі повоєнні роки серед стрілецьких та повстанських пісень, серед облав, серед розбитих кришок і свіжих могил, серед постійного страху, аби не потрапити на вивезення до Сибіру.

У 1962 р. закінчив середню школу в с. Витвиця, а три роки згодом — Івано-Франківський технікум фізичної культури. Вчителював на Кіровоградщині аж до 29 березня 1967 р., до дня мого арешту. В листопаді цього ж року виїз-на сесія Верховного суду УРСР засудила мене разом з моїми товаришами-одномумцями за участь в Українському Національному Фронті за ст. 56 і 64 до шістьох років

ув'язнення в таборах суворого режиму.

В 1970 р., перебуваючи в Мордовлазі, за участь у русі за права політв'язнів мені поміняли режим утримання і відправили до Володимирської спецтюрми, звідки я і звільнився в березні 1973 року.

Направили мене в рідне село до родичів під офіційний нагляд.

Тепер проживаю в м. Болехові. Працюю робітником на лісокомбінаті. Мені не дають роботи за фахом. Я під постійною опікою органів безпеки, фактично під негласним наглядом. Таке життя — не радість, і миритися з цим немає ніякої рації.

Ярослав ЛЕСІВ

*Адреса: Івано-Франківська область,
Долинський район,
м. Болехів
вул. Щорса, 14".*

Хоч від зголошення Я. ЛЕСІВА до Української Гельсінської групи минуло небагато часу, зате в його житті відбулося багато тяжких подій. 15.XI.1979 року за участь у правозахисному русі Я. ЛЕСІВ став одним з перших, на кому випробовували експериментально метод фальшованого кримінального звинувачення. За кілька днів перед арештом Я. ЛЕСІВ проходив тривале рентгенівське обстеження в поліклініці, під час якого йому запропонували роздягтися і лишити одяг у сусідній кімнаті. Прийшовши через кілька днів до нього з обшуком, виявили в піджаку зашиті таблетки наркотиків. За "зберігання наркотиків" (ст. 229 ЧК УРСР) його й засудили до 2-х років позбавлення волі.

Успішно випробований метод фальшивих звинувачень вийшов за межі експериментального. А тим часом каральна наука розвивалася далі. Одним із головних її завдань стало ізолювати населення від правозахисників надійніше, на довший час. І знов Я. ЛЕСІВ, який мав незабаром вийти на волю, став піддослідним кроликом нечестивого експерименту: в травні 1981 року його заарештували в таборі і засудили, не випускаючи на волю, ще на 5 років ув'язнення — за тим самим звинуваченням.

До кінця теперішнього терміну синові Я. ЛЕСІВА Тарасові, який тільки перших три роки свого життя бачив тата, — сповнить-

ся 10 років. А тимчасом він природно грає роль ліричного героя батькового вірша "У Василька й Дмитрика є тато. А в мене нема"...

Ма! Дивіться, який я великий!

Виріс.

Скоро будеш такий, як тато.

Тато...

Який був мій тато?

Який?

Надія Світлична

Ярослав ЛЕСІВ

Із збірки "Серце, буди!"

Серце, буди!
Коли всі люди сплять.
Серце, кричи!
Тоді, як всі мовчать.
Серце, люби!
Коли ненависть скрізь.
Серце, не плач!
Хоч повні очі сліз.

МАТЕРІ

Востаннє ліс заголосив,
У небі пісня обірвалась...
Немає сина. Як без крил,
Упала мати. Старість
торкнулась вічної землі

Мов гайвороння по селу
Луною в вікна билось.
А небо високо пливло.
Од сліз бубнявіла дорога.
У горі горбилось село,
Волато помочі у Бога.

Сто круків летять, сто круків
над містом, лісом сторуким
Сто круків, пророків чорних.
Крила скриплять, наче жорна,
Мелють світ на муку, на чорну.
Місто у мороці тоне,
Хрипло харчать мегафони.
Кілограми...
Пуди...
Тонни...

ТЮРЕМНІ ДНІ

Чогось сумні
На чужині
Дерева й сніг
І навіть сміх.
А на вікні
В голоднім сні
Із моїх сліз
Мороз ескіз
Намалював
Із руж і трав.
І я молюсь
І плачу в снах,
Коли прийде,
Гряде весна?

В нових руїнах лежить Троя.
Вже навіть ворога нема.
Лиш я із нею і з собою,
та ще горілчана чума.

А десь на обрії далекім
В екстазі молитов і сліз
На вечоровому крайнебі
Ти білим маревом стоїш.

Ярослав ЛЕСІВ

Із збірки "Золотавий сум"

Хто се там шепоче,
Милій сон тривожить?

Хто то серед ночі
Під вікном ворожить?

Може, то калина
На могилі тужить?

Чи старого клена
Давній спогад мучить?

Може, се хтось руку
Опустив на струни?

Може то — ні звуку,
Тільки мої думи?

Думи і тривоги
З вечора до ранку...

Я питаю в Бога:
Де ж мої світанки?

Тиша світла
Осліпла.
Тінь води —
Осіла.
Прошелестіла
Крильцями бджола,
Повечоріло.

ОСІНЬ

Осінь. Листя, листя

.....*

Спалахи барвисті

Спілої краси.

Три разки коралів,

На калині кров

Свіжий слід печалі

З осінню прийшов.

*В копії оригіналу пропущений рядок.

Коли один я з верховини
На доли дивлюся широкі,
Мене не радують вершини,
а на душі якийсь неспокій.
Чи не тому, моя тривога,
Що мисль торкнулась тайн глибоких,
Себе відчув я перед Богом
Таким безмежно самотнім?

Ярослав ЛЕСІВ

Із збірки "Незабутнє"

У Василька й Дмитрика є тато.
А в мене нема.
Лише яблуня виросла
на тому місці, де колись упав стріл.
Яблуня — диво. Але чому не родить?
Мама кажуть, що яблуня вродить,
коли я виросту великий,
і тішаться, що буде повна хата яблук.
Я кожної весни підходжу до яблуні:
Ма! Дивіться, який я великий!
Виріс.
Скоро будеш такий, як тато.
Тато...
Який був мій тато?
Який?

Чотири вітри —
Чотири коні,
Чотири вітри —
І всі вороні.
Вуздечки злоті,
Срібні підкови.
Навстіж ворота,
Навстіж тесові.
Куди ж ви, коні?
Куди ж ви? Стійте!
На всі чотири
Сторони світа
Помчали коні —
Стоногі, буйні.
Дзвенять підкови —
Весільні бубни.

Голодні сні у місці сплять.
Та дітям не зімкнути віч.
І як копитцями лошат,
Ложками дрібно стукотять
В порожній місяць.
 Будять ніч.

Бом!

Бом!

Видзвонювали соняшники
в полив'яну миску неба.

Бом!

Бом!

Гуділа земля в порожній ранок.
А вона лежала горілиць.
Чула, та не могла одізватись.
На очах блищало сонце.
Хотіла повернутись до вікна
Та сонце покотилося по щоці
і впало долі.

Поникли соняшники.

П'янить нерозлите вино.
Летять нерозлетані крила.
Хто там?
 Хто там?
 Хто?
Чаша розбилась...

Ярослав ЛЕСІВ

Із збірки "Мить"

Мов пилінка в сонячнім промінні,
Легка, світла, наче неземна,
Так душа моя в часи прозріння
Яснокрило в небо порина.
Благословенна мить! Немає
бажань, ні мук, ані тривоґ.
І тільки лет в яснім безкраї.
Лиш мить і вічність.
Я і Бог.

Дощ пройшов уже давно.
І вогні вечірні згасли.
Ніч, як вимите вікно,
Заглядає в душу щастям.
Груша вмигає, як намисто,
Мов язичниця стара,
Припадає білим листям
До віконного хреста.

Вуйко плели свій кошик.
Ластівки вили гніздо.
Діти гралися в війну.
Плелися лозою вуйкові думи,
впліталися в ластів'ячий щебет.
Ясного б літечка
нашим діточкам.

Мені війна приснилася.
А за вікном, як милиця,
Журавель усю ніч скрипів.

В осінній день ліси гудуть,
неначе благовіст далекий.
Хрестами білими пливуть
Понад селом моїм лелеки.

Мов щире золото з хреста
Стікає сонце з крил лелечих.
В душі щось наче воскреса.
І до первопочатків кличе.

Минулі дні — як дивний сон.
А в нього зайчик сонячний.
Минулі дні — це під вікном
Русявий бабин соняшник.

Мов гуси, білені хати.
І мої весни стомлені.
І позолочені хрести
В передвечірніх променях.
Минулі дні...

Все застигло у напрузі,
потемніло, як вночі.
І поникли трави в лузі.
Раптом небо два мечі
Розкололи, наче камінь,
Розрішилось все за мить:
Золотистими струмками
Дощ веселий струменить.

Сонце колесом
вкотилося на подвір'я,
торкнулося високого
порогу
і радісно засяяло
на вуйковім обличчі.

Добрий день, вуйку!

Добрий день!

Добрий день!

Ярослав ЛЕСІВ

Із збірки "Опівнічне небо по той бік"

Ноче моя, ноче,
думо яблунева,
що мені шепочеш,
туго місяцева?
Пощо мене з дому
лудиш за собою?
І надії промінь
окропив журбою.

Білі віти білять тишу,
Біло в хаті і в садах.
Білі руки біль колишуть.
Вітер — наче білий птах.

По землі волочить крила,
Замітає ними шлях.
Місяць в ніч бреде безсило
по засніжених полях.

ПЕРЕСПІВ СЛУ

Я від тебе лину,
Лину в Україну.
І ячить за мною
Піснею сумною

Небо журавлине.
Я від себе лину
в сон твій синій-синій.
Тільки слід за мною
Чистою сльозою
ніби кров калини.

Лину...

Лину...

Лину...

Ніч, лиш білі віти
Тінню голубою
Падають од вікон
На стіну журбою.
Я не сплю, до шибки
притуливсь щокою.
Віти, наче скрипки,
Тужать наді мною.
Місяць, даль пустинна,
Твердо спить дорога.
Лиш душа нестримно
Проситься до Бога.

Чорна тінь за мною ходить,
Чорно стеле попід ноги.
Чорні духи, колоброди,
облягли мої дороги.

Не вступлюся!
Рідний краю,
Я іду на рать ворожу.
Хочби смертю вас своєю,
Чорні сили, переможу!

ПЕРЕСПІВ

В твої вікна дивляться смереки,
а у мої — терня сухоруке.
Над твоєю хатою лелеки,
Над моєю в'ються чорні круки.

У твоїх зіницях ясне сонце,
А в моїх блукають чорні тіні.
Ти щаслива, в тебе пісня в серці,
В мене — камінь, з болю почорнілий.

Твоя вишня зарясніла дуже,
А моя — ще й разу не зацвіла.
За тобою, мій коханий друже,
Мене туга у неволі з'їла.

Ярослав ЛЕСІВ

Із збірки "Лебедина мрія"

Лебедина мрія,
Пісня всіх пісень.
У віках-завіях
Чорний з болю день.

Вже нема надії,
Все пішло у прах.
Лебедина мрія —
сіллю на устах.

Тільки світла згадка —
лебединий пух.
Білий світ у ґратах.
Добрий Бог оглух.

ДЕ ЧИТАТИ ПРО ЯРОСЛАВА ЛЕСІВА

1. Українською мовою

1. Список політ'язнів-українців. — *Український вісник*, вип. I-II, Січень 1970 — Травень 1970, Документи V, Бібліотека "Вільна думка", ч. 9-10, Париж, 1971, стор. 105.

2. *Вісник репресій в Україні*, 1980: 1-13, 6-7, 7-17; 1981: 1-172, 2-149, 3-79, 3-187, 5-72, 7-12, 9-40, 11-25, 12-1.

3. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод. *Інформаційний бюлетень* No 2 *Березень 1980 р.*, Видання ЗП УГГ, Нью-Йорк, 1981, стор. 10.

4. *За права народу...* Збірник документів Української Гельсінської групи. Післяслово. Мельборн, 1980, стор. 108.

5. Ярослав Лесів. — у зб. *Інформаційні бюлетені Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод.* "Смолоскип", Торонто-Балтимор, 1981, стор. 160, 169.

6. Строката Ніна. Українська Гельсінська група. — ж. *Сучасність*, 1980, ч. 10, стор. 63-69.

7. Поезії із-за ґрат. — ж. *Сучасність*, 1981, ч. 11, стор. 7, 8.

8. Склад членів Української Гельсінської групи. — ж. *Сучасність*, 1981, ч. 11, стор. 44.

9. Інші дані про репресії. — ж. *Визвольний шлях*, 1980, ч. 4, стор. 469.

10. Найновіші вістки з поневоленої України. — ж. *Визвольний шлях*, 1980, ч. 7-8, стор. 857-858.

11. Українські політ'язні. — ж. *Визвольний шлях*, 1978, ч. 3, стор. 298.

12. Дитинство серед свіжих могил. — ж. *Авангард*, 1981, ч. 4, стор. 181-182.

13. Дитинство серед свіжих могил. — газ. *Гомін України*, No 40 (1687), 7.X.1981 р.

14. Арештували Ярослава Лесева (ПС ЗП УГВР). — газ. *Українські вісті*, 9.I.1980 р.

15. Заява Ярослава Лесева. — газ. *Українська думка*, 1981, 12.XI. 1981 р.

16. Новый засуд Ярослава Лесева (ПП ЗП УГГрупи, Нью-Йорк). — No 1/82, 27.I.1982 р.

2. Російською мовою

1. Процессы прошлых лет: дело УНФ.— Хроника текущих событий, вып. 17, 31 декабря 1970 г.— *Хроника текущих событий*, вып. 16-27, Москва, Самиздат, 1968-1970. Переиздано: Амстердам, Фонд имени Герцена, 1979, стор. 60-62.

2. О голодовке во Владимирской тюрьме. — *Хроника текущих событий*, вып. 18, 5 марта 1971 г. — Там само, стор. 115-117.

3. Краткие сообщения. — *Хроника текущих событий*, вып. 25, 20 мая 1972 г. — Там само, стор. 416-417.

4. В тюрьмах и лагерях.—*Хроника текущих событий*, вып. 27, 15 октября 1972 г. — Там само, стор. 488.

5. Арест Лесева. — *Хроника текущих событий*, вып. 55, 31 декабря 1979 г. — "Хроника", 1980, стор. 18-19.

6. Суд над Лесивом. — *Хроника текущих событий*, вып. 56, 30 апреля 1980 г. — "Хроника", 1980, стор. 66.

7. *Вести из СССР* (редактор Кронид Любарский), 1979: 22-1, 1980: 1-24, 12-7, 1981: 3-3, 12-27.

8. *Список политзаключенных СССР*, вып. 4 по состоянию на 1.5.1982. — *Вести из СССР*, 1982, стор. 100.

3. Англійською мовою

1. *The Human Rights Movement in Ukraine. Documents of the Ukrainian Helsinki Group, 1976-1980.* Smoloskyp Publishers, 1980, стор. 257-258.

2. Five Years of Civic Courage. Written Statement by Maj. Gen. Grigorenko. — *Hearing before the Commission on Security and Cooperation in Europe. Ninety-Seventh Congress, First Session: Fifth Anniversary of the Formation of the Ukrainian Helsinki Group, November 16, 1981,* стор. 8-35.

3. A Chronological List of Arrests of Members of the Ukrainian Helsinki Group. — Там само, стор. 50.

4. On the Ukrainian Helsinki Group: a Brief History (1976-81) — By dr. Nina Strokata-Karavansky. — Там само, стор. 69-80.

5. Updated Biographies of Thirty Imprisoned Ukrainian Members of Helsinki Group.— Tam camo, стр. 124.

6. The Ukrainian Public /Group to Promote Implementation of the Helsinki Accords. Memorandum. — Tam camo, стр. 138-140.

7. *39 Who Believed*. By Helsinki Monitors in the USSR. — U.S. Helsinki Watch Committee, 1980, стр. 12.

8. *The Persecution of the Ukrainian Helsinki Group*. By Human Rights Commission World Congress of Free Ukrainians. Toronto, Canada, 1980, стр. 28-29.

9. *The Persecution of the Ukrainian Helsinki Group. Fifth Anniversary Update. November 9, 1981*. — Human Rights Commission World Congress of Free Ukrainians. Toronto, Canada, 1981, стр. 15-16.

10. *The Ukrainian Helsinki Group, Five Years of Struggle in Defense of Rights*. Smoloskyp Publishers, 1981, стр. 20.

11. The Ukrainian Helsinki Group: Half a Decade of Repression. By Nina Strokata-Karavansky. — *The Ukrainian Quarterly*, Autumn, 1981, No. 3, стр. 263-271.

12. Lesiv, Helsinki Monitor, sentenced again. — *The Ukrainian Quarterly*, Spring 1982, #1, стр. 107.

13. "I cannot make peace with the situation in Ukraine". By Yaroslav Lesiv A Declaration.— *News from Ukraine*, Vol. 9, No. 1, Summer 1982.

14. "I cannot accept ths state affairs". — *Ukrainian Echo*, 1981, No. 6 (48), November 11, 1981.

15. Yaroslav Lesiv. — *The Ukrainian Weekly*, No. 16, April 17, 1983, стр. 2.

16. Ukraine: Sentenced. — *Smoloskyp*, Summer 1980, стр. 3.

17. Ukraine: Sentenced — *Smoloskyp*, Spring 1982, стр. 3.

ЗМІСТ

Від упорядника	3
<i>Ярослав ЛЕСІВ, Із збірки "Серце, буди!"</i>	
Серце, буди!	7
МАТЕРІ	8
... [Сто круків летять, сто круків]	9
ТЮРЕМНІ ДНІ	10
В нових руїнах лежить Троя	11
<i>Ярослав ЛЕСІВ, Із збірки "Золотавий сум"</i>	
Хто се там шепоче	12
Тиша світла	13
ОСІНЬ	14
Коли один я з верховини	15
<i>Ярослав ЛЕСІВ, Із збірки "Незабутнє"</i>	
У Василька й Дмитрика є тато	16
Чотири вітри	17
Голодні сні у місці сплять	18
Бом!	19
П'янить нерозпите вино	20
<i>Ярослав ЛЕСІВ, Із збірки "Мить"</i>	
Мов пилінка в сонячній промінні	21
Дощ пройшов уже давно	22
Вуйко плели свій кошик	23
Мені війна приснилася	24
В осінній день ліси гудуть	25
Минулі дні — як дивний сон	26
Все застигло у напрузі	27
Сонце колесом	28
<i>Ярослав ЛЕСІВ, Із збірки "Опівнічне небо по той бік"</i>	
Ноче моя, ноche	29
Білі віти білять тишу	30
Переспів сну	31
Ніч, лиш білі віти	32
Чорна тінь за мною ходить	33
ПЕРЕСПІВ	34
<i>Ярослав ЛЕСІВ, Із збірки "Льбедина мрія"</i>	
Льбедина мрія	35
Де читати про Ярослава ЛЕСІВА	36

Ярослав ЛЕСІВ з Оленою АНТОНІВ (середина 70-х років, Карпати)

